

**MARIETTE
LINDSTEIN**

LÄRARHANDLEDNING

Text: Jenny Edvardsson

VIT KRYPTA

FORUM

TILL DIG SOM ÄR LÄRARE

Denna lärarhandledning är framtagen till boken *Vit krypta* av Mariette Lindstein. *Vit krypta* handlar om tvillingarna Alex och Dani eller Alexandra och Daniella, som de egentligen heter. De är oskiljaktiga och gör i stort sett allt tillsammans. En natt försvinner Dani spårlöst och Alex får ett nervöst sammanbrott och hamnar på sjukhus. När hon blir utskriven bestämmer hon sig för att försöka hitta Dani. Parallellt med Alexs sökande får läsaren veta att Dani blivit kidnappad av en sekt och att hon ska användas vid en speciell ceremoni. Kommer Alex att hitta henne i tid?

Lärarhandledningen består av tre delar

Den första delen utgår från en arbetsmodell där samtalet är i fokus. Den andra delen består av övergripande diskussionsuppgifter och den tredje delen av olika skrivuppgifter. De olika uppgifterna är tänkta att användas till elever på högstadiet och/eller gymnasiet.

Uppgifterna som finns till *Vit krypta* kan med viss modifiering användas till andra romaner däribland Mariette Lindsteins trilogi *Sekten på Dimön*, *Sekten som återuppstod* och *Sektens barn*.

VARFÖR SKÖNLITTERATUR?

När man arbetar med skönlitteratur i klassrummet kan man få eleverna att ge sig in i världar som de vanligtvis inte möter. De kan få vara med om saker och händelser som det vanliga livet inte kan erbjuda och de kan få leva sig in i olika karaktärer och miljöer. De kan genom skönlitteraturen utmanas till nya tänkesätt och också öppna upp för nya perspektiv. Litteraturen kan alltså användas för att främja eleverna förmåga till inlevelse men också elevernas förståelse för andra människor. Detta är också uttalat i de styrdokument som finns för grundskola och gymnasieskola.

Det står exempelvis så här i grundskolans läroplan och kursplanen för svenska:

"I undervisningen ska eleverna möta samt få kunskaper om skönlitteratur från olika tider och skilda delar av världen. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om olika former av sakprosa. I mötet med olika typer av texter, scenkonst och annat estetiskt berättande ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt språk, den egna identiteten och sin förståelse för omvärlden."

I gymnasieskolans läroplan och i avsnittet *Övergripande mål och riktlinjer* står det att eleverna *"kan söka sig till saklitteratur, skönlitteratur och övrigt kulturutbud som en källa till kunskap, självinsikt och glädje"*. Skönlitteratur ska alltså finnas med i undervisningen och kan så göra i alla ämnen, inte bara i svenskämnet.

I svenskämnets syfte lyfts skönlitteraturen än mer. Här står det att *"Undervisningen ska också leda till att eleverna utvecklar förmåga att använda skönlitteratur och andra typer av texter samt film och andra medier som källa till självinsikt och förståelse av andra människors erfarenheter, livsvillkor, tankar och föreställningsvärldar. Den ska utmana eleverna till nya tankesätt och öppna för nya perspektiv"*.

HUR INTRODUCERA SKÖNLITTERATUR?

När du introducerar en ny skönlitterär bok i klassrummet kan det vara bra att låta eleverna få fundera över boken och vad den ska handla om. Ett sätt är att utgå från titel, bilder på omslag och den text som finns på bokens baksida. Du låter alltså eleverna fundera över vad det är de ska läsa och de kan göra det genom följande frågor:

- Vad tänker du på när du hör titeln *Vit krypta*?
- Vad föreställer bilden på omslaget?
- Vad tror du att boken kommer att handla om utifrån titel, bild på omslag och den text som finns på baksidan av boken?

SAMTAL UTIFRÅN AIDAN CHAMBERS MODELL

Boken *Vit krypta* är en bok som passar bra att samtala om. I denna del presenteras en samtalsmodell som bygger på Aidan Chambers modell för boksamtal. Modellen är enkel och utgår från elevernas läsning och tolkning.

Den är uppbyggd utifrån fyra grundfrågor:

- Vad är det du gillar i texten?
- Vad är det du ogillar i texten?
- Vilka frågetecken har du?
- Vilka mönster och kopplingar ser du?

Första och andra frågan kan röra allt från berättarteknik till språk, ord, karaktärer, miljöer eller specifika händelser och situationer. Tredje frågan är sådant som man under och efter sin läsning inte riktigt förstår eller tycker är konstigt. Det kan vara begrepp, hela stycken eller kanske en karaktärs agerande. Fjärde frågan handlar om att se mönster i texten. Finns det något som upprepas och återkommer? Det kan vara en händelse, ett ord/en fras eller hur någon betar sig. Den fjärde frågan handlar också om att göra kopplingar. Det kan vara att koppla texten till andra texter man läst, till sig själv och sådant man varit med om eller till omvärlden och sådant som hänt eller händer runt omkring oss.

Det kan vara bra att låta eleverna få tillgång till ett enkelt läsprotokoll som de under och efter sin läsning kan fylla i. Läsprotokollet kan exempelvis se ut så här:

Läsprotokoll efter Chambers modell			
Novellens titel: _____		Författarens namn: _____	
Ditt namn: _____		Klass: _____	
GILLAR	OGILLAR	FRÅGETECKEN	MÖNSTER

 Materialet får användas enligt denna Creative Commons licens. Av: Fröken JE

Vill du dela ut sådana till dina elever kan du hämta dem på bloggen Jenny på Wendes,
<http://jennypawendes.blogspot.com/p/mallar.html>.

Själva läsningen kan gå till på olika sätt. Man kan arbeta med gemensam läsning i klassrummet, där läraren högläser vissa delar. Man kan bestämma att man till ett visst datum ska ha läst till en viss sida. Man kan också låta eleverna läsa boken helt på egen hand och ha ett slutdatum, då boken ska redovisas genom boksamtal. Hur du lägger upp läsningen är upp till dig och den elevgrupp du har. Det absolut viktigaste är att alla har läst boken till dess att ni ska ha ert samtal.

När boken är utläst ska boksamtalet äga rum. Detta genomförs med fördel i mindre grupper. Då har alla elever lättare för att få göra sin röst hörd. När samtalet drar igång har eleverna med sig boken och sina läsprotokoll. De fyra rubrikerna skrivs upp på tavlan och sedan tar man en rubrik åt gången och låter alla elever få säga det de skrivit under respektive rubrik. Nedan ges exempel på samtalets inledning, där elever börjat lyfta upp saker under rubriken "Gillar".

Här är det viktigt att påpeka att de bara ska säga det som står på deras protokoll. De får vänta med att förklara och utveckla till nästa steg i samtalet. Lärarens uppgift blir att vara sekreterare och se till att alla kommer till tals.

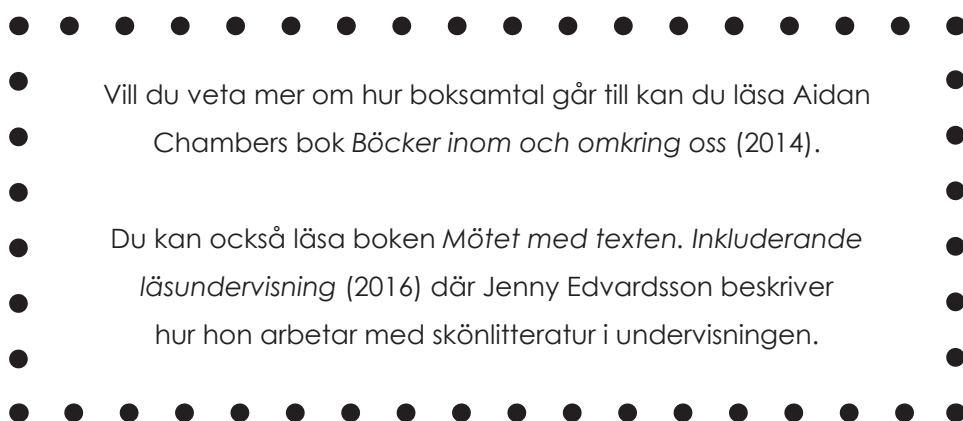
När allt är antecknat på tavlan låter man eleverna fundera över om det finns saker som hör ihop med varannat. Streck dras mellan dessa. Det som får flest streck kopplat till sig är det som man börjar diskutera. Eleverna får nu utveckla sina tankar och förklara vad det var de fastnat för. De får ställa följdfrågor till varandra och de får knyta an till varandras tankar. När man känner att det mesta av boken blivit diskuterat avslutar man samtalet.

Är det så att samtalet avstannar är det bra att ha tagit fram frågor som man kan ställa till eleverna för att få igång samtalet på nytt.

Till boken *Vit krypta* kan exempelvis några av dessa frågor vara intressanta att ställa:

- Boken är uppbyggd med parallellhandling. Hur ser man det? Hur påverkar det din läsning?
- Ur vems perspektiv berättas handlingen?
- Många menar att tvillingar kan "känna" och "märka" när den andra mår dåligt. Hur framställs detta?
- Vad får du reda på om sekten?
- Känner du till någon sekt?
- Hur skulle du ha reagerat om du blivit "bortrövad"?
- Under hur lång tid utspelar sig handlingen?
- Bokens titel är *Vit krypta*. Vad betyder krypta och vad har krypta med handlingen att göra?

Givetvis kan andra frågor också tas fram. Kanske är det så att du under din läsning hittar saker som du vill lyfta med eleverna. Skriv då upp det och ha med dig in i samtalet.

DISKUSSIONSUPPGIFTER

DISKUTERA HUR ALEX OCH DANI ÄR SOM PERSONER

- Vad har de för egenskaper?
- På vilket/vilka sätt är de lika varandra?
- Hur skiljer de sig åt?
- Hur är deras relation?
- Förändras de på något sätt genom romanen? I så fall på vilket sätt?

DISKUTERA HUR CARL ÄR SOM PERSON

- Hur beskrivs Carl i romanen? Ge exempel från texten.
- Vad är det som gör att Alex dras till honom?
- Hur är Carls och Alexs relation?
- Hur är Carls relation till andra människor i hans närhet?

DISKUTERA SEKTER

I romanen *Vit krypta* får man som läsare ta del av en sekt. Vad får läsaren veta om sekten?

- Hur är sekten uppbyggd? Vem styr den? Vad är sektens uppgift?
- Vilka är med i sekten? Och hur blir man medlem?
- Vad är det som gör att man söker sig till en sekt?
- Är bilden av den sekt som målas upp trovärdig? Kan en sådan sekt finnas i vårt samhälle idag?

DISKUTERA MANIPULATION

I Mariette Lindsteins romaner kan man hitta exempel på människor som är duktiga på att manipulera andra.

- Vad är manipulation?
- Hur går det till när man manipulerar andra?
- Hur kan man undgå att bli manipulerad?

DISKUTERA HUR FÖRFATTARE SKAPAR SPÄNNING

Romanen *Vit krypta* är spännande.

- Hur har Lindstein gjort för att skapa spänning i romanen?
- Kan man skapa spänning på andra sätt? Ge gärna exempel från andra böcker du läst.

DISKUTERA FÖRÄLDRASKAP

I boken *Vit krypta* är Danis och Alexs föräldrar frånvarande.

- Vad får du veta om Danis och Alexs föräldrar?
- Hur är de som föräldrar?
- Hur ska man vara som förälder, tycker du?

SKRIVUPPGIFTER

Här nedan presenteras olika skrivuppgifter.

BREV TILL FÖRFATTAREN

Skriv ett brev till författaren. I brevet ska du förklara vad du gillade med boken men också vad det var som du inte gillade. Du ska också fundera över om det fanns scener som du kände igen från ditt eget liv. Vilka? Beskriv dem. Slutligen ska du passa på att ställa frågor till författaren över sådant som du under över.

THRILLER SOM GENRE

Många är det som läser thrillers och spänningsromaner. Vad är det som är så lockande med dem? I denna skrivuppgift ska du få argumentera för varför man ska läsa denna typ av litteratur. Din åsikt (tes) ska tydligt framgå och den ska stödjas av flera argument.

DANIS DAGBOK

I denna skrivuppgift ska du låtas vara Dani. Några år efter händelserna i kryptan bestämmer du dig för att skriva ner det du varit med om i en dagbok. Du kan välja att skriva om en specifik dag eller en händelse. Vad kommer du att skriva?

JAG ÄR DEN JAG ÄR

I romanen får man följa både Alex och Dani. Du ska välja att utgå från en av de två karaktärerna och därefter analysera hur antingen Alex eller Dani är som person. Hur ser hon på sig själv och sitt liv? Hur har hennes personlighet formats? Vilken betydelse har barndomen, uppväxten och händelserna med sekten? Resonera slutligen kring hur du tror att hennes liv kommer att se ut efter romanens slut. Kommer hon att förändra sitt liv på något sätt eller kommer det att vara som det är? I din analys och i ditt resonemang ska du ta stöd i romanen genom att ge exempel på det du för fram.

BESKRIV EN PLATS

I en miljöbeskrivning ska man, förutom att beskriva det man ser, också beskriva ljud, lukt och känslor. Det gör man för att skapa en stämning så att läsaren både kan se och uppleva platsen i sin egen fantasi. I boken *Vit krypta* ger författaren hela tiden små ledtrådar om den miljö som Dani befinner sig i. På sidan 36-37 kan man läsa:

